

jesu li skraćeni naslovi kurzivirani ili nisu.

Spomenuti naime skraćeni naslovi djela stare kajkavske književnosti postoje kao hrvatski apelativi, pisani hrvatskom grafijom, pa je sustavu prihvaćanja stranih riječi u naš jezik (po mojem uvjerenju) primjerenije pisanje: Vramčeve *Postile*, u njegovim *Postilama*; u Habelićevu *Dikcionaru*; u Sušnik-Jambrešićevu *Leksikonu* nego pisanje latinskih riječi u funkciji skraćenih naslova, s hrvatskim nastavcima – po istom načelu po kojem u golemoj većini suvremenih tekstova nazivamo, primjerice, »u Ovidijevim *Metamorfozama*« (a ne: *Metamorphosama*).

Pri razmatranju skraćivanja navedenih naslova valja uzeti u obzir još neke činjenice. Habelićev naslov *Dictionar* samo je dio hrvatskoga naslova njegova rječnika, pa je zapravo etimološki pisana hrvatska riječ *dikcionar* (usp. lat. *dictionarium*), pa bi to djelo u skraćenu obliku naslova trebalo samo tako navoditi, tj. *Dikcionar*, G jd. *Dikcionara*. Ista je situacija i sa skraćivanjem naslova Pergošićeva djela, jer je latinska riječ *decretum* postala kajkavski apelativ *dekretum*, pa bi i naslov Pergošićeva djela valjalo kratiti: *Dekretum*, G jd. *Dekretuma*. Skraćeni naslov Belostenčeva rječnika ponajčešće je hrvatska riječ, s hrvatskom sklonidbom: *Gazofilacij*, G jd. *Gazofilacija*, kakav način skraćivanja naslova toga djela i ja preporučujem.

Ovomu se mišljenju – tj. prijedlogu da se dilema o kojoj je riječ pravopisno riješi tako da se imenice koje u hrvatskoj rečenici predstavljaju cijeli naslov djela pišu hrvatskom grafijom, jednako kao i postojeći paralelni hrvatski apelativi istoga podrijetla (dakako velikim početnim slovom i kurzivirano) – može suprotstaviti tvrdnja da su, premda i skraćeni, naslovi djela i m e n a, pa ako se po hrvatskoj pravopisnoj praksi piše, na primjer, »u Münchenu« može se pisati i »u Decretumu, u Postillama, u Gazophylaciumu, u Lexiconu«.

Međutim, u novijim pravopisima – i u Novosadskom, i u Anić-Silićevu, i u Babićevu, Finkinu i Moguševu Hrvatskom pravopisu – etimološki način pisanja, kako je već rečeno, odnosi se s a m o na strana imena (i njihove deklinacijske oblike) ljudi, naseljenih mjesta (ako nemaju tradicijski ustaljenu hrvatsku zamjenu za svoje originalno ime, usp. npr. Beč, Napulj, Pečuh) i drugih toponima. Pravopisni problem koji je prikazan u ovom članku u njima se ne spominje, pa se s pravom može zaključiti da se etimološki način pisanja stranih imena ne odnosi na skraćene inojezične naslove djela.

Antun Šojat

HOMMAGE

Riječ iz naslova često ćemo zateći u kulturnim rubrikama novina, ponekad i časopisa. Redovito je slijedi ime (prezime) u dativu; rjeđe dolazi naziv nekoga umjetničkog smjera, pokreta, razdoblja ili sl. u istom padežu. Čak i ako ne znaju značenje riječi, čitateljima je uglavnom jasno što mogu očekivati. Pod takvim će naslovom naći osvrt na umjetnička (koji put i znanstvena) djela nastala, izvedena ili predstavljena u čast kakvom velikom umjetniku (rijetko velikanu neke druge vrste), najčešće preminulom. Ako se pak radi o umjetničkom smjeru ili sličnom, opet je riječ o prošlosti, o »mrtvom« smjeru. Evo i jednoga primjera:

HOMMAGE U ZAGREBU

ZAGREB — U Galeriji »Mala« uz prigodne riječi Maje Šovagović, koja je u ime izdavačkog poduzeća »Mladost« predstavila zagrebačkog slikara Antuna Mateša, u četvrtak je svečano otvorena samostalna izložba tog tipično zagrebačkog umjetnika – »Hommage u Zagrebu«.

(*Vjesnik*, 21. XII. 1990, 11)

Hommage je očito tuđica u hrvatskom. Pogledajmo stoga njezino značenje u jeziku izvorniku – francuskom. Langenscheitov *Francusko-hrvatski džepni rječnik* (I. Batušić – M. Čubelić – A. Kovačec, Mladost, Zagreb, 1972) pod natuknicom *hommage* donosi: »*m* poštovanje *n*; pokornost *f*; *national à q* državne počasti *f/pl.*« No riječ ćemo katkada (i sve češće) naći napisanu s jednim *m*: *homage*, kako se piše u engleskom jeziku. Drvodelićev *Englesko-hrvatski ili srpski rječnik* (Skolska knjiga, Zagreb, 1983, preradio Željko Bujas) pod natuknicom *homage* bilježi: »*n* iskazivanje odanosti, štovanje/ *to do/pay, render/ ~ to* iskazivati počast, odati poštu«. Našao se i jedan primjer s *omage* (*Danas*, 24. VII. 1990, 17).

Kako vidimo, značenja što ih domaći pisci pridaju toj riječi vrlo su bliska izvornom značenju, odnosno značenjima. Pitanje je samo je li nam ta riječ uistinu potrebna u hrvatskome književnom jeziku. Čini se da nije, nego je možemo uvrstiti među tako brojne pomodne tuđice što nam stigoše i još stižu uglavnom novinarskim putem. Da je tako, dokazuje upravo zamjena nekad prestižnoga francuskog uzora danas puno »modernijim« engleskim: *homage* umjesto *hommage*.

Moramo se zapitati imamo li i domaću zamjenu (zamjene). (Zapravo je moramo imati ako tvrdimo da nam ne treba ta tuđica.) U naslovima i tekstovima svuda bi moglo stajati: (u) čast, (u) počast, (u) spomen ili sl. Ako je riječ o umjetničkom djelu u kojem živi stvaralac citira ili parafrazira djelo ili postupak preminuloga, ili živog a veoma proslavljenoga kolege, odajući mu na taj način počast, pogodna bi bila i za širu porabu riječ *posveta*, kojom se u tom značenju poodavno služe mnogi naši filmski kritičari. To je, svakako, poseban slučaj *hommage-a*.

Želimo li pak imenovati čin ili predmet, a ne svrhu (kao: u čast...), trebat će

nam jedna ili više općih domaćih zamjena. Zapravo ih već imamo, i to odavno. Knjiga, plaketa i drugi predmeti nastali u spomen nekome ili nečemu (npr. karkvu važnu događaju) nazivaju se već vrlo dugo i *spomenica*, osim polusloženicama poput spomen–knjiga, spomen–ploča. Preminuloga se čovjeka *spominjemo*, a živu *odajemo čast* ili *počast*. (Iako to možemo činiti i pokojniku, no to je onda najčešće *posljednja počast* na pogrebu ili ubrzo nakon njega.) Kada dakle živu čovjeku dajemo počast, možemo upotrijebiti riječ *počasnica*, što je isprva značilo »pjesma u počast, zdravica«. Riječ i pjesmu što mu ispevahu njegovi kmetovi prvi je, čini se, zabilježio Petar Hektorović u *Ribanju i ribarskom prigovaranju*. U istom značenju navodi je i *Rečnik* Matice srpske. Isto vrijedi i za ustanove, pokrete i slično; npr.: počasnica Matici hrvatskoj, ali spomenica hrvatskoga narodnog preporoda. (Neka je u obama slučajevima riječ o knjizi, ali moglo bi biti i štogod drugo.) No kako se spomenicom uvijek dosad nazivao predmet, a ne čin (priredba), valja to i zadržati.

Da zaključimo: *spomenica* bi bila *predmet* u spomen pokojniku, odnosno ugasloj ustanovi, umjetničkom smjeru. *Priredba* (izložba, predstava), dakle nešto što nije trajno, bila bi u svakom slučaju *počasnica*, bez obzira komu ili čemu se (živu ili mrtvu, djelatnu ili ugaslu) daje počast. Predmet (knjiga, plaketa i dr.) načinjen ili posvećen nekome živu, odnosno nečemu djelatnu *u čast*, mogli bismo također zvati *počasnicom*. No može se i ostati pri prijedložno–padežnoj svezi *u čast*, kako sada i jest najčešće (zbornik radova u čast prof. dr. N. N. povodom 40. obljetnice rada na sveučilištu). Onda *hom(m)age* mirno možemo prepustiti engleskom i francuskom.

Marinko Raos